

POUČEVANJE ITALIJANŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA V OSNOVNI ŠOLI – VLOGA RAZLIČNIH DEJAVNIKOV

Mojca Čok, profesorica razrednega pouka, Osnovna šola Lucija

Kot kaže stanje v osnovni šoli, je znanje italijanščine kot drugega jezika na dvojezičnem, narodnostno mešanem območju slovenske Istre med otroki čedalje slabše: učiteljice, ki poučujejo italijanščino na osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom, so mnenja, da na to vplivajo različni dejavniki, med katerimi so najbolj izpostavljeni zlasti učiteljeve metode dela, učbeniki, vrstniki, starši in okolje.

Uvod

Po poklicu sem profesorica razrednega pouka in poučujem razredni pouk na eni izmed večjih osnovnih šol dvojezičnega območja slovenske Istre. Poleg tega sem opravila modul za poučevanje italijanščine v 1. in 2. triletju, zato v svojem razredu, poleg razrednega pouka, poučujem tudi italijanščino.

V osnovni šoli poučujem to kombinacijo tretje leto, prej pa sem tri leta poučevala od 1. do 5. razreda. V tem času ugotavljam, da se iz leta v leto manjša zanimanje za učenje drugega jezika – italijanščine. Glede na to, da živimo na dvojezičnem območju slovenske Istre, je

Ugotavljam, da se iz leta v leto manjša zanimanje za učenje drugega jezika – italijanščine.

ta podatek zaskrbljujoč. V okviru poučevanja in ocenjevanja znanja sem v teh letih opazila, da je znanje italijanščine čedalje slabše, zato sem si v razmišljanju o vzrokih za takšno stanje zastavila predvsem naslednji dve vprašanji: (1) Kdo oziroma kaj je krivo za takšno stanje? in (2) Kaj lahko naredim kot učiteljica, da bo znanje italijanščine boljše in italijanščina bolj priljubljena?

Anketa

Zanimalo me je mnenje mojih kolegic, ki na našem dvojezičnem območju slovenske Istre že vrsto let poučujejo italijanščino, zato sem naredila anketo, v kateri je sodelovalo 18 učiteljic iz devetih osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom. Anketni

Anketni vprašalnik je obsegal šest vprašanj.

vprašalnik je obsegal šest vprašanj. Učiteljice so ga izpolnile na enem izmed rednih srečanj učiteljev drugega jezika – italijanščine.

Vsebina anketnega vprašalnika je sledeča:

1. Kako spodbujate učence k učenju italijanščine?

2. Ali menite, da so učbeniki in delovni zvezki, ki jih uporabljate, primerni za osnovno šolo?

DA – NE – Drugo – Zakaj?

3. Ali menite, da je znanje italijanščine v OŠ zelo slabo? DA – NE – Drugo

4. Čemu pripisujete neznanje italijanskega jezika, čeprav smo na dvojezičnem območju? (Možnih je več odgovorov)

a) Veliko je priseljencev, ki se prvič srečajo z italijanščino.

b) Starši otroke motivirajo samo za angleščino, saj je le-ta bolj pomembna.

c) Otroci nimajo nikakršnega stika z italijanščino.

č) Starši, ki ne znajo italijansko, ne morejo pomagati otroku pri učenju.

d) Drugo.

5. Ali menite, da imajo učenci v OŠ odpor do italijanščine? DA – NE – Drugo – Zakaj?

6. Kaj ste pripravljene narediti, da se kvaliteta znanja italijanščine v OŠ izboljša? (Možnih je več odgovorov)

a) Redno obiskovati izobraževanja.

b) Se udeležiti študijskih skupin.

c) Učne ure prilagajati otrokom in njihovim interesom.

č) Sodelovati z drugimi učitelji italijanščine.

d) Drugo.

Rezultati ankete

K 1: Učiteljice učence spodbujajo k učenju italijanščine z uporabo tehnologije, z gledanjem filmov/risank, s pesmicami, interaktivnimi igrami, revijami, lutkami, z zanimivimi in aktualnimi vsebinami, z recitiranjem, z dobro načrtovanimi urami. Z medpredmetnim povezovanjem oz. učenjem: snov, obravnavano pri angleščini, obravnavajo tudi pri italijanščini.

K 2: Pet učiteljic meni, da so učbeniki in delovni zvezki, ki jih uporabljajo, primerni za osnovno šolo, devet jih je odgovorilo, da niso, štiri učiteljice pa so odgovorile z *drugo* in svoj odgovor utemeljile s tem, da nekatere stvari so uporabne, druge pa ne. Učbeniki so zastareli, ne odražajo interesa otrok, niso zanimivi, obravnavane so neustrezne teme in uporabljena neprimerna pisava.

K 3: Dvanajst učiteljic meni, da je znanje italijanščine v OŠ zelo slabo, dve učiteljici sta nasprotnega mnenja, štiri učiteljice pa so mnenja, da je znanje slabo zaradi učitelja in staršev, odvisno od posamezne generacije, zaradi prevelikih razlik med učenci in zaradi okolja.

K 4: Deset učiteljic vidi vzrok za neznanje italijanskega jezika v tem, da je veliko priseljencev, ki se prvič srečajo s tem jezikom, ter da so za to krivi starši, saj otroke motivirajo samo za angleščino, ker je, kot menijo, bolj pomembna. Petnajst učiteljic meni, da otroci nimajo nikakršnega stika z italijanščino, pet učiteljic pa je mnenja, da starši, ki sami ne govorijo italijansko, ne morejo pomagati svojim otrokom. Ena učiteljica je mnenja, da imajo učenci odpor, posebno če so neuspešni, ena pa meni, da bi mo-

rali učitelji bolj posegati po sodobnih metodah poučevanja.

K 5: Deset učiteljic je mnenja, da imajo učenci v osnovni šoli odpor do italijanščine, štiri učiteljice so nasprotnega mnenja. Štiri pa so mnenja, da učenci sicer nimajo ravno odpora, niso pa niti zainteresirani za učenje italijanščine, bolj se zanimajo za angleščino, ne vidijo uporabne vrednosti italijanščine oz. niso vzgajani v duhu večjezičnosti in medkulturnosti, ne razumejo vsebine v učbenikih, odpor imajo zaradi tega, ker so pod vplivom splošnega mnenja, da je italijanščina neuporabna, niso motivirani že od doma, torej od staršev in družine, in ker so pod vplivom vrstnikov.

K 6: V zvezi s svojo pripravljenostjo za izboljšanje kvalitete znanja italijanščine v OŠ je deset učiteljic mnenja, da je potrebno redno obiskovati izobraževanja, osem učiteljic meni, da se je potrebno udeležiti študijskih skupin, petnajst jih meni, da je potrebno učne ure prilagajati otrokom in njihovim interesom, trinajst pa jih je mnenja, da je potrebno sodelovati z drugimi učitelji italijanščine. Ena učiteljica je pod "drugo" zapisala, da je potrebno sodelovati z italijansko skupnostjo, da so potrebne izmenjave učencev z italijanskimi šolami, učencem je potrebno nuditi priložnost za aktivno uporabo italijanščine izven šole.

Interpretacija ugotovitev ankete

Naj na kratko povzamem zgornje ugotovitve. Učitelji se zavedajo, da je znanje italijanščine v osnovnih šolah zelo slabo, in menijo, da so potrebne temeljite spremembe. Zavedajo se, da je zelo pomemben pristop samega učitelja in njegove metode. Učne ure je potrebno prilagoditi interesom učencev, ne pa učnim načrtom. Problem predstavljajo učbeniki, ki so zastareli, nezanimivi ter napisani v neustrezni pisavi (v 1. in 2. razredu poteka šele opismenjevanje). Pomembno je medsebojno sodelovanje. Učenci so pod vplivom vrstnikov, staršev, ki dajejo pomen predvsem angleščini. Z italijanščino se v okolju ne srečujejo več, saj tudi na dvojezičnem območju slovenske Istre v medijih prevladuje angleščina, dve uri na teden pa sta pre-

malo za učenje. Veliko je priseljencev, ki se prvič srečajo s tem jezikom, starši pa jim ne morejo nuditi pomoči.

Otroci, velikokrat v želji po višjem znanju, ostajajo negotovi. Učitelji ponudijo vsebine in cilje v okviru učnega načrta in standardov znanj, vendar število razpoložljivih ur po predmetniku ne omogoča pridobivanja kvalitetnega znanja. Novejše metode poučevanja zahtevajo veliko komunikacije in poznavanje osnovnih besednih pojmov, medtem ko učni načrt od njih zahteva veliko več pisne spretnosti in znanja slovnice. S tem se učenci srečujejo tudi v učbenikih in predpisanih delovnih zvezkih. Učbeniki so narejeni po učnem načrtu, kar pa ne zadostuje, da bi učenci v prvem izobraževalnem obdobju usvojili komunikacijske spretnosti. Učitelji se pri izbiri učbenikov odločajo na podlagi lastnih izkušenj.

Starejša populacija učiteljev italijanščine se odloča za klasične in zakoreninjene metode dela, za učbenike in delovne zvezke, ki že dolgo niso več privlačni in ustrezni ravni pričakovanega znanja italijanščine. Mlajši učitelji pa posegajo po novejših metodah poučevanja jezika, ki ne predvidevajo obvezne rabe učbenika in delovnih zvezkov. Le z odprto in neposredno komunikacijo pri učencih dosežemo pričakovano motivacijo in željo, da bi se nivo znanja italijanščine dvignil.

V šoli mladi učitelji preizkušajo nove metode dela, zato jih veliko ne uporablja ne učbenika in ne delovnega zvezka, ker si pri delu pomagajo z informacijsko-komunikacijskimi tehnologijami. To pa pomeni več dodatnega dela za učitelja, vendar bistveno prijaznejši in privlačnejši način podajanja znanja jezika.

Teško je biti dober učitelj

Učence moram nenehno motivirati in spodbujati, zato skušam biti zabavna, zanimiva in inovativna. Dober učitelj mora biti tudi dober igralec, obvladati mora telesno govorico, saj mimika, ton glasu in gestikulacija prispevajo k dobremu poučevanju. Sama učence ne prestanem motiviram in spodbujam, predvsem tiste, ki jim ni do dela in znanja. Nikoli ne obupam in jim skušam na vsak način

pomagati. Pri mlajših otrocih je zelo pomembna igra, gibanje, poslušanje in mimika. Otroci morajo jezik poslušati in biti v neposrednem stiku z njim, da lahko dobijo občutek zanj. Šele ko bodo jezik razumeli, se bo pojavila želja po komunikaciji.

Učenci bodo za učenje motivirani, če bo snov zanje pomembna, uporabna in če bo povezana z njihovimi življenjskimi izkušnjami. Pomembno pa je tudi to, da snov predstavimo na zanimiv, igriv način.

Za sklep

Cilj pri zgodnjem učenju tujega jezika je, da se učenci naučijo uporabljati jezik za komunikacijo v vsakdanjem življenju, kar seveda še posebej velja v našem primeru, ko gre za italijanščino kot drugi jezik na dvojezičnem, narodnostno mešanem (slovensko-italijanskem) območju. Učenci morajo zato biti pri pouku središče dogajanja in uporabljati jezik pri vsem, kar počnejo: na ta način se najhitreje, najučinkoviteje naučijo jezika, učitelj pa naj bi pri tem z različnimi metodami, prilagojenimi starosti učencev, in seveda tudi s pomočjo sodobnih, didaktično ustreznih in otrokom/učencem prijaznih učbenikov in delovnih zvezkov ter drugih motivacijsko učinkovitih sodobnih sredstev poskrbel, da učenci že v prvem izobraževalnem obdobju usvojijo osnovne komunikacijske spretnosti in se naučijo jezik, v našem primeru italijanščino, uporabljati v različnih vsakdanjih situacijah.

Literatura

Mikolič, Vesna, Pertot, Susanna, in Zudič Antonič, Nives (2006) *Med kulturami in jeziki = Tra lingue e culture*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije.

Učni načrt. Osnovna šola s slovenskim učnim jezikom na narodnostno mešanem območju slovenske Istre. Italijanščina kot drugi jezik (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_narodno/ITA_obvezni_dv_drugi.pdf.